

Recensioner.

Kyrkokonst.

Ewert Wrangel, Korstolarna i Lunds domkyrka. Malmö 1930.

De märkliga korstolarna i Lunds domkyrka ha äntligen fått sin beskrivning i det att professor E. Wrangel publicerat sina mångåriga och trägna studier över dessa i en volym, som förtjänar höga lovord för sitt intressanta innehåll och sin välvärdade utstyrelse.

Förf. uppvisar att korstolarna tillkommit under åren 1361—1379, medan Nils Jönsson var ärkebiskop, samt att flera mästare utfört arbetet. Dess stil tyder på samtida konst i mellaneuropa framför allt Prag och Freiburg.

På den konsthistoriska delen behöver anmeldaren icke ingå här utan vill endast göra några erinringar om bildinnehållet och dess tolkning. Förf. uppehåller sig ganska utförligt vid ikonografien och det med rätta, eftersom vi här ha att göra med ett av de märkligaste ikonografiska monumenten i Norden. På korstolarnas olika delar framställas scener ur gamla och nya testamentet, bilder av årets tolv månader och av profeter samt ett par scener ur Laurentius' liv. Märkligast äro de 21 scenerna ur Genesis, en här i Norden enastående svit — ett värdigt motstycke till bildrundlarna på Biskopskullakåpan i Statens historiska museum med dess nytestamentliga scener. Mot tolkningen bör endast påpekas, att bild 14, som uppgives föreställa "Adam före och efter Evas skapelse", rimligtvis återger Adams och Evas sorg efter Abels död. Den kronologiska ordningen blir sålunda obruten. Författarens meningar om bildtypologien i gamla och nya testamentet äro icke alldeles oangripbara. I en not om Gideon och ängeln (Dom. 6: 12) samt om drottningen av Saba och Salomo torde han nog ange det riktiga.

I förbigående måste här erinras något om denna nästan unika svit av Genesisbilder. De ha, synes det, sina förebilder ytterst i de franska romer-

ska skulpturcyklarna, men också i de miniatyrer, som utfördes under konung Wenzel i Prag vid ifrågavarande tid (t. ex. den latiska bibeln i Plantin-Moretus-biblioteket i Antwerpen, en tysk wenzelbibel i statsbiblioteket i Wien och i furst Lobkowitz wenzelbibel i Prag. Det kan knappast vara en tillfällighet, att Genecis blir föremål för konstnärligt återgivande i sådan betydande utsträckning på dessa båda ställen. Det hade varit av viss betydelse om förf. begagnat tillfallet att närmare skärskåda den av K. Schäfer (i studier över Genesisbilderna i Freiburg-münstern) framställda hypotesen om Johannes von Gmünds konstnärliga och ikonografiska förutsättningar. Förmodligen skulle det dock visa sig, att Künstles hänvisning till franska förebilder åtminstone i ikonografiskt avseende vore den riktiga. Intressant är i alla fall, att ovan gjorda påpekande av en ikonografisk linje, som leder till Prag, sammanfaller med den av förf. konstaterade konstnärliga. En annan detalj torde också kunna anföras i detta sammanhang. Den ytterst sällan förekommande scenen återgivande Elias' samtal med änkan vid Zarpats port är föremål för en framställning på en väggmålning i Emausklostret i Prag (omkr. 1375).

Förf. ser i bildernas innehåll en samlad framställning av frälsningshistorien, dess förutsättningar och vägarna för densamma. Det synes mig vara svårt att ur bildvalet draga dessa slutsatser. Där saknas ju alla kristologiska bilder av betydelse. Medelpunkter för bildserier med sådan tendens måste ju äga någon scen ur passionshistorien eller yttersta domen som man ser på de stora katedralerna. Här finnas blott några gammaltestamentliga prototyper såsom Gideon och kopparormen. Det borde därför ligga närmare till hands att uppfatta korstolarnas bildinnehåll som en slags inledning och förutsättning för framställningar på en större altarpredn med scener ur Jesu liv.

Bengt Onattingus.